

**Силабус курсу
«Риторика»**

Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 033 Філософія
Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»
Кількість кредитів – 4
Рік підготовки, семестр – IV рік, II семестр
Компонент освітньої програми: вибіркова
Дні занять: згідно розкладу занять
Консультації: згідно розкладу індивідуальної роботи
Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук – Поперечна Галина Антонівна
E-mail викладача:	hap190962@tnpu.edu.ua
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/poperechna-galina-antonvna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=22

Анотація дисципліни

Курс «Риторика» спрямований на володіння різними засобами вербальної і невербальної комунікації, формування і вдосконалення у майбутніх спеціалістів навичок правильного способу подання матеріалу, публічного виступу як одного з основних інструментів успішної кар'єри аналітика. Риторика як навчальна дисципліна знайомить з історією її розвитку від моменту зародження до наших часів, дає поняття про типи підготовки, етапи та ефективні стратегії публічного виступу.

Метою курсу є: засвоєння студентами основних понять, процесу виникнення, розвитку і трансформації риторики як науки, формування стійкої системи знань про теоретичні та практичні аспекти комунікативної діяльності й ораторських виступів; досягнення студентами належного рівня поєднання культури мислення з високоякісним мовленням, вміння створювати тексти та здійснювати риторичний аналіз готових текстів, розвиток комунікативних навичок, необхідних для успішної діяльності аналітика.

Основні завдання: розвивати самостійність, самокритичність та гнучкість мислення, вміння логічно вибудовувати тексти та здатність до комунікації в усній і письмовій формах, вдосконалювати навички публічного виступу, володіння основами професійної етики і мовленнєвої культури, використовувати різні форми взаємодії і переконання, вести ефективну бесіду з фахової проблематики, творчо вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування.

Зміст дисципліни «Риторика» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033 Філософія, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент:			
Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
Змістовий модуль 1. Історія світової риторики			
2 / 2	1. Предмет риторики як науки	Розуміти сутність і проблематичність риторики як науки, мати поняття «впливу» і його форм, знати фактори, які сприяють успіху публічного виступу, модуси публічного виступу, характеризувати основні розділи риторики та її завдання.	Питання, тести презентації
2 / 4	2. Розвиток риторики в Античності	Знати джерела давньогрецького красномовства, його зв'язок з соціальними процесами, аналізувати софістичний ідеал єдності риторики і філософії, типологію і структуру промови, характеризувати основні засоби впливу та принципи композиції ораторської промови, вміти застосовувати їх на практиці.	Питання, завдання, реферат
2 / 2	3. Риторика в епоху Середньовіччя	Розрізняти специфіку античної та ранньохристиянської риторики, розуміти суть і значення проповіді як однієї з характерних і масових форм середньовічного публічного мовлення, аналізувати форми публічного викладу в системі середньовічної освіти.	Питання, тести, реферат
2 / 2	4. Риторика в епоху Відродження та Нового часу	Розуміти причини актуалізації риторики в епоху Відродження, її значення у гуманітарних студіях та релігійній полеміці, виділяти чинники впливу на риторику в Новий час, характеризувати її основні тенденції, жанри та види.	Питання, тести, завдання
2 / 2	5. Розвиток риторики в Україні	Знати і характеризувати найдавніші пам'ятки українського красномовства, розрізняти стилі ораторської прози Києворуської доби, аналізувати структуру полемічних творів та зміст курсів риторики Києво-Могилянської академії, особливості православної гомілетики.	Питання, тести, завдання, доповідь
2 / 2	6. Головні напрями неориторики	Пояснювати причини і характер спроб переосмислення класичної риторики, мати поняття про семіотику, розуміти суть і особливості аргументативної та лінгвістичної риторик, основні ідеї їх представників: модель комунікації Р.Якобсона, риторику образу Р. Барта.	Питання, тести, завдання, реферат

Змістовий модуль 2. Теорія риторики

2 / 2	7. Методика та етапи підготовки публічного виступу	Розуміти види мовленнєвої комунікації, сутність промови як виду мовленнєвої діяльності, мати поняття про стратегію, мету і типи промов, прийоми і вимоги до формулювання теми, типи підготовки до публічного виступу, здійснювати аналіз аудиторії за різними показниками, застосовувати набуті знання на практиці.	Питання, тести, завдання
2 / 2	8. Топіка, аргументація та критика	Засвоїти поняття топосу та техніки постановки запитань, розуміти роль і значення риторичної аргументації і її видів, розуміти сутність критики, розрізняти критику тези і форми, різновиди критики аргументів, розвивати навички створення топосу, аргументації і критики.	Тести, питання, завдання
2 / 2	9. Структура ораторської промови	Знати особливості класичного і сучасного підходу до створення промови, розуміти значення тактики промови, знати сутність і вимоги структурних частин промови, їх співвідношення, прийоми встановлення контакту з аудиторією, способи подання матеріалу, прийоми завершення промови.	Тести, питання, завдання
2 / 2	10. Виразність ораторської промови	Розуміти сутність і значення елокуції як розділу риторики, класичні критерії словесного виразу, засвоїти форми мовленнєвого впливу, їх сутність, особливості та умови застосування, роль і значення риторичних фігур і троп, уникати засобів, що ускладнюють виразність ораторської промови.	Питання, тести, завдання
2 / 2	11. Меморія та акція	Знати особливості і способи запам'ятовування ораторської промови, розуміти роль уваги і необхідність врахування її періодів («ефект рамки», «магічне число»), засвоїти суть вербальних і невербальних засобів оратора, прийоми невербального впливу.	Питання, тести, завдання
- / 2	12. Роди, види і жанри ораторського мистецтва	Знати сучасну класифікацію родів, видів і жанрів ораторського мистецтва, особливості і типи суспільно-політичного, академічного, соціально-побутового, рекламного і ін. красномовства.	Питання, тести, завдання

Формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 10	Здатність до самоорганізації та автономної роботи.
ЗК 12	Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів) та академічної доброчесності.
ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
	Спеціальні (фахові) компетентності
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
СК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
СК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
СК 12	Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності, професійної етики та культури.
СК 14	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності; вміння обирати ефективну стратегію комунікативної поведінки та спілкування у процесі професійної діяльності.
СК 16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

Програмні результати навчання:

ПРН 8	Оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності.
ПРН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.

ПРН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
ПРН 13	Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.
ПРН 14	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недобросовісності у сфері аналітичної діяльності або навчання.
ПРН 15	Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організовувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації.
ПРН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Література

Основна

1. Абрамович С. Д. Чікарькова М. Ю. Риторика. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Білоусова Т. П. Риторика : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2011. 256 с.
3. Касавець Р. С. Ораторське мистецтво : посібник. Київ : Алерта, 2014. 238 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика. Навч. посібник. Київ 6 Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
5. Кропивко І. В. Риторика: навч. посібник. Дніпропетровськ : Пороги, 2003, 66с.
6. Куньч З. Риторика: підручник. Львів: Вид. Львівської політехніки, 2018. 496 с.
7. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку. Навч. посібник. Львів: Вид. Львівської політехніки, 2011. 244 с.
8. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 311с.
9. Микитюк М. В. Риторика. Курс лекцій : навч. посіб. Харків, 2004. 153 с.
10. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
11. Препотенська М. П. Риторика. 10 ключових тем : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Київ : Інкос, 2009. 254 с.

Додаткова література

1. Алексеев А.П. Аргументация. Познание. Общение. М.: Изд. Моск. университета, 1991. 150 с.
2. Алкуин. Риторика // Проблемы литературной теории в Византии и латинском средневековье. Москва, 1986. С. 191 – 225.
3. Античные риторика. /ред. А. А. Тахо-Годи. Москва, изд. Московского университета, 1978. 352 с.
4. Аристотель. Категории. Об истолковании. Первая Аналитика. Вторая Аналитика. Топика. О софистических опровержениях. / Аристотель. Соч. В 4-х т. Т. 2. Москва: Мысль, 1978.
5. Бабич Н. Д. Основы риторики : практикум. Чернівці : Рута, 1999. 99 с.
6. Барт Р. Семиотика. Поэтика (Избранные работы). Москва, Прогресс, 1989. 616 с.
7. Берков В.Ф. Логика вопросов в преподавании. Минск: Университетское, 1987. 56 с.
8. Борг Джеймс. Мистецтво говорити. Київ : Фабула, 2019. 304 с.
9. Брутян Г.А. Аргументация. Ереван: Изд-во АН АССР, 1984. 105 с.
10. Бэкон Ф. Новый Органон. Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. М.: Наука, 1978. Т.1. С. 5 – 214.
11. Джерас Т., Маккі Р. Сторіноміка: маркетинг у пострекламну епоху. Київ : Віват, 2019. 240 с.

12. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
13. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки. Тернопіль :Мандрівець, 2007. 224 с.
14. Ивлев Ю.В. Теория и практика аргументации: учебник для студентов вузов. М: Проспект, 2009. 288 с.
15. Кавера Н. В. Практикум з риторики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2014. 174 с.
16. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посібник. Львів: Вид. Львівської політехніки, 2011. 248 с.
17. Курбатов Г. Л. Риторика // Культура Византии IV – первая половина VII в. Москва, 1984. С.331 – 357.
18. Кушнір Р. О. ВЕЛИКИЙ ОРАТОР, або як говорити так, щоб вам аплодували стоячи. Дрогобич : Коло, 2013. 256 с.
19. Лівін Марк. Сторітелінг для очей, вух і серця. Київ : Наш формат, 2020. 184с.
20. Пандапас Р. Харизма лідера. Феномен харизми від А до Я. Київ : Моноліт – Bizz, 2018. 296 с.
21. Паскаль Б. О геометрическом уме и об искусстве убеждать // Логика и риторика. Минск, 1997. С. 209 – 235.
22. Пелен Ш. Філософія впевненості в собі. Київ : Vivat, 2019. 192 с.
23. Плутарх. Про Демосфена і Ціцерона. // Порівняльні життєписи. Київ : Дніпро, 1991. С. 312 – 374.
24. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво // Прокопович Ф. Філософські твори: В 3 т. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1979. С. 101 – 433.
25. Сопер П.Л. Основы искусства речи. М.: Прогресс-Академия, 1992. 416 с.
26. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Київ : Основи, 1998. 324 с.
27. Тацит К. Диалог об ораторах // Тацит К. Сочинения. Санкт-Петербург : Наука, 1993. С. 356 – 384.
28. Томан І. Мистецтво говорити. Київ : Україна, 1989. 221 с.
29. Чалдині Р. Психологія впливу. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352с.
30. Цицерон М.Т. Три трактата об ораторском искусстве. Москва: Ладомир 1994. 475 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. ЕНМКД <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=22>
2. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» (<http://www.chitalca.html>).
3. <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html> Сайт ОНУ ім. І.І.Мечникова.
4. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.
5. Каталог електронних бібліотек: <http://www.aonb.ru/iatp/guide/library.html>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Електронна бібліотека з філософії <http://filosof.historic.ru/>
8. Електронна бібліотека <http://elibrary.rsl.ru/>
9. Електронна бібліотека підручників <http://studentam.net/>
10. Європейська електронна бібліотека (Europeana) <http://www.europeana.eu/portal/>

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом

оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика оцінювання. Враховується сума балів поточного контролю: 1 модуль - 35 балів, 2 модуль - 30 балів, виконання індивідуально-дослідного завдання - 35 балів. При цьому враховується присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань.

Оцінювання

Розподіл балів по темах курсу:

Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2						ІНДЗ	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12		
5	10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	35	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Бали	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	задовільно
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Прореквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Риторика» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував такі дисципліни як: «Логіка», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Антична філософія», «Філософія Середньовіччя та Відродження», «Філософія Нового часу та епохи Просвітництва», «Українська філософія», «Сучасна західна філософія».

Формат дисципліни:

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.